



Volksgezondheid Toekomst Verkenning Zuidoost-Brabant

Thema lhbtq+

Lhbtq+ is een afkorting die staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, queer. De '+' staat voor de vele andere seksuele oriëntaties of genderidentiteiten die niet cisgender of hetero zijn (zoals intersekse, asexueel en panseksueel).

Relatie met gezondheid

Ondanks de toename van inclusief beleid en de relatief hoge acceptatie in Nederland blijft de lhbtq+ gemeenschap kwetsbaar, o.a. op het gebied van (mentale) gezondheid, eenzaamheid en veiligheid. De mate en aard van kwetsbaarheid verschilt echter ook binnen deze doelgroep. Zo hebben lhbtq+ ouderen vaker te maken met psychische klachten, depressiviteit, eenzaamheid en isolement en ervaren lhbtq+ vluchtelingen binnen de asielopvang soms onveilige situaties gerelateerd aan hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Jongeren die twifelen over hun lhbtq+ gevoelens doen vier tot vijf keer vaker een poging tot zelfmoord ([Regenbooggids voor gemeenten](#), 2022).

Aandachtspunten voor integraal beleid

Inmiddels besteden steeds meer gemeenten in Nederland aandacht aan het welzijn van hun lhbtq+ inwoners. Dit zijn de zogeheten Regenboogsteden. In regio Brabant-Zuidoost zijn dat Eindhoven en Helmond. Het inzetten van beleidsmaatregelen om maatschappelijke verandering te bevorderen is echter niet eenvoudig. Het vergt vaak een aanpak die een collegeperiode overstijgt; emancipatie is nu eenmaal niet binnen vier jaar bereikt ([Movisie](#), 2021).

Zet in op een brede, domein overstijgende aanpak. Kies voor inclusief beleid, waarbij het erom gaat dat iederéén volwaardig mee kan doen, ongeacht leeftijd, huidskleur, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele oriëntatie of beperkingen. Alle beleidsterreinen binnen een gemeente zijn verantwoordelijk.

Stappenplan voor gemeentelijk lhbtq+ beleid (en andere doelgroepen binnen inclusief beleid):

1. Verken de huidige situatie t.a.v. bewustzijn rondom huidig lhbtq+ beleid, visie, draagvlak, middelen etc.
2. Agendeer inclusiviteit en creëer waar nodig draagvlak. Leiderschap vanuit het College van B&W, een aangewezen beleidsmedewerker op het thema, een LHBTQ+ infrastructuur die bestaat uit belangenorganisaties en geschikte uitvoeringspartners en/of enthousiaste burgers blijken cruciaal voor een gedegen en gedragen beleid.
3. Formuleer een duidelijke visie voor inclusief beleid.
4. Vorm een werkgroep die het thema blijft aanjagen, voortgang bewaakt en kennis deelt.
5. Betrek de doelgroep, betrokken burgers en partners.
6. Ontwikkel en voer lhbtq+ beleid uit.
7. Evalueer en zorg voor borging.



Relevante bronnen specifiek voor Regenboogbeleid:

- [Regenboogbeleid gemeenten](#)
- [Regenbooggids voor gemeenten](#)
- [Wat werkt bij gemeentelijk regenboogbeleid?](#)
- [Werkzame elementen lhbt-beleid](#)
- [Communicatie en zichtbaarheid van lokaal lhbti-beleid](#)

Op welke manier bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen

Uit [onderzoek](#) van SCP (2022) komt naar voren dat lhbt-personen over het algemeen dezelfde positie als heteroseksuelen innemen als het gaat over zaken als werk, wonen en vrijetijdsbesteding.

Transgender personen nemen echter wel een slechtere sociaaleconomische positie in, vergeleken met de algemene Nederlandse bevolking. Transgender personen vallen vaker in de lage inkomenscategorie, bezitten minder vaak een koophuis, hebben minder vermogen en hun arbeidsmarktpositie is minder gunstig. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn:

- Vooroordelen onder collega's en werkgevers
- ⇒ Verhoogde fysieke en psychische gezondheidsproblematiek onder transgender personen, die deelname aan een opleiding of de arbeidsmarkt kunnen bemoeilijken.

Het wegnemen van vooroordelen bij werkgevers en het tegengaan van discriminatie op de werkvloer kan de sociaaleconomische positie en daarmee de gezondheid van transgender personen versterken.

Inspiratie voor (regionale) interventies / (proces) aanpak

Beleidssterrein Zorg, welzijn en volksgezondheid:

De [Roze Loper](#) bevordert de sociale acceptatie en inclusie van lhbtq+ers in zorg- en welzijnsorganisaties. De Roze Loper is een officieel keurmerk, dat wordt uitgereikt na een traject dat leidt naar sociale acceptatie van seksuele diversiteit in de zorg- gevolgd door een audit door een onafhankelijke Certificerende Instelling. Cliënten voelen zich bij een Roze Loper organisatie meer gezien, voelen zich veilig en geaccepteerd in hun seksuele en genderidentiteit. Daarnaast wordt de Roze Loper organisatie zelf meer inclusief naar minderheidsgroepen in het algemeen. De Roze Loper kan gebruikt worden in welzijnsorganisaties, in organisaties voor mensen met een beperking, woonzorg- en thuiszorginstellingen, ziekenhuizen en GGZ.

Beleidssterrein Ruimtelijke ordening:

Bij een actieve inzet van een gemeente om de sociale acceptatie, veiligheid en weerbaarheid van lhbtq+ inwoners te vergroten, is het essentieel om dat zichtbaar maken aan inwoners. Door kenbaar te maken dat jouw gemeente, dorp of stad lhbtq+ inwoners heeft en dat die inwoners zichtbaar (mogen) zijn, wordt aan een breder publiek



het signaal afgegeven dat zij daadwerkelijk zichzelf mogen en kunnen zijn. Op pagina 7 van [deze handreiking](#) staan tips hoe, wanneer, en via welke kanalen zichtbaar gemaakt kan worden wat de gemeente doet en welke acties ondernomen kunnen worden om gemeentelijk lhbtq+ beleid in de openbare ruimte zichtbaar te maken.

Beleidsterrein Onderwijs:

Op een veilige school moet iedereen zichzelf kunnen zijn. Ook lhbtq+ers moeten zichzelf kunnen zijn en zich geaccepteerd voelen. Een veilige school kenmerkt zich onder andere door onderlinge sociale steun, een open houding ten opzichte van elkaar en expliciete voorlichting over onderwerpen zoals seksuele diversiteit. Een veilig schoolklimaat als het gaat om seksuele diversiteit komt niet vanzelf tot stand. Dit vergt een actieve inzet. Een aantal tips om hiermee aan de slag te gaan:

1. Zorg voor inbedding van het thema in het schoolbeleid
2. Maak seksuele diversiteit bespreekbaar
3. Zorg en signalering
4. Zorg voor draagvlak en zichtbaarheid

Bron en meer informatie:

- o [Seksuele diversiteit op school: aanpak, inspiratie en lesmateriaal](#)
- o seksuelevorming.nl
- o [Lekker Boeiend](#), posters ontwikkeld door de GGD voor en door jongeren
- o [Aan de slag met een veilig en inclusief schoolklimaat | Gezonde School](#)

Beleidsterrein Economische zaken / Werk en inkomen:

Vanuit het oogpunt van gelijke behandeling en het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie is er voor werkgevers en werknemers alle reden om actief te werken aan een inclusieve bedrijfscultuur voor lhbtq+. Daarbij gaat het niet alleen om goed werkgeverschap en het voldoen aan antidiscriminatiewetgeving. Het bevorderen van seksuele diversiteit op de werkvloer en van inclusie van lhbtq+ werknemers heeft ook verschillende voordelen vanuit zakelijk perspectief. Daar liggen kansen voor bedrijven. De uitdaging is om deze kansen te benutten. Aanbevelingen zijn:

1. Creëer draagvlak
2. Besteedt aandacht aan lhbtq+ers in beleid
3. Besteedt aandacht aan lhbtq+ers in de risicoinventarisatie en evaluatieanalyse
4. Richt een lhbtq+ medewerkersnetwerk op

Bron en meer informatie: Naar een inclusieve werkvloer voor lhbti-werknemers (SER, 2019).

Partners

- o lhbtq+ organisaties
- o Scholen voor voortgezet, middelbaar- en hoger beroepsonderwijs
- o Zorginstellingen
- o Welzijnsorganisaties
- o Werkgevers



Beoogd resultaat (lokaal)

Te bepalen binnen gemeente.

Beoogd resultaat (regionaal)

Voor het thema lhbtq+ kan het voor gemeenten interessant zijn om samen te werken in een regionale aanpak met dezelfde aanbieders en samenwerkingspartners. Dat laatste kan interessant zijn voor beide partijen: ontwikkelingskosten hoeven maar één keer gemaakt te worden en met kleine aanpassingen per gemeente heeft de aanbieder meerdere afnemers tegelijkertijd. Bovendien biedt een meer regionale aanpak de mogelijkheid de resultaten en effecten bovengemeentelijk te vergelijken ([Movisie](#), 2021).



Volksgezondheid Toekomst Verkenning Zuidoost-Brabant

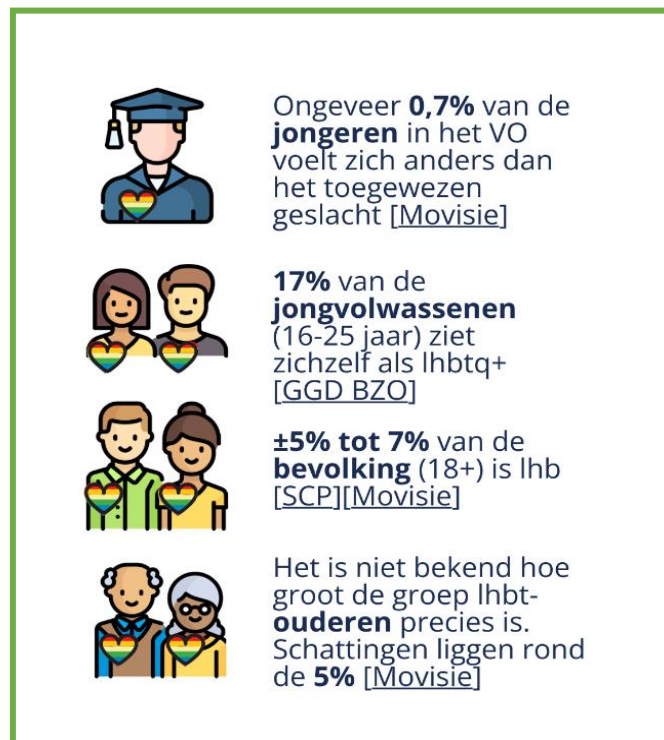
Thema lhbtq+ - cijfers

Toelichting

Schattingen over het aandeel lhbtq+'ers in Nederland lopen in diverse onderzoeken uiteen. De verschillen komen mede voort uit de diverse gehanteerde definities. Immers, de groep mensen die dergelijke gevoelens heeft, is groter dan de groep mensen die zich lhbtq+ noemt en ook daadwerkelijk uiting aan deze gevoelens geeft [[NIDI](#)].

Op basis van seksuele aantrekking behoort landelijk circa 1 op de 15 volwassenen tot de groep lhbt [[SCP](#)][[Movisie](#)]. Over het aandeel personen dat zich identificeert als 'q' en '+' is weinig bekend. Het percentage mensen dat zich identificeert als lhb varieert sterk tussen generaties. De generatie Z (geboren tussen 1997 en 2004) voelt zich ten opzichte van andere generaties het vaakst anders dan heteroseksueel [[IPSOS](#)].

Voor de regio Zuidoost-Brabant zijn weinig cijfers beschikbaar. Alleen van de groep jongvolwassenen (16-25 jaar) in de regio weten we dat 15% zichzelf ziet als lhbtq+ [[GGD BZO](#)]. Dat is vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde.



Hoge acceptatie is betrekkelijk

In Nederland is de acceptatie van homo- en bisexualiteit relatief groot. Circa 76% van de bevolking geeft aan een positieve houding te hebben ten aanzien van lhb [[NIDI](#)] [[SCP](#)]. De houding ten aanzien van transgender personen is echter minder rooskleurig [[SCP](#)]. Bovendien zijn minder Nederlanders positief als het gaat om zichtbare uitingen van homo- en bisexualiteit. De acceptatie is bij bepaalde bevolkingsgroepen minder groot, onder meer bij bepaalde religieuze- en herkomstgroepen en inwoners van niet-stedelijke gebieden.



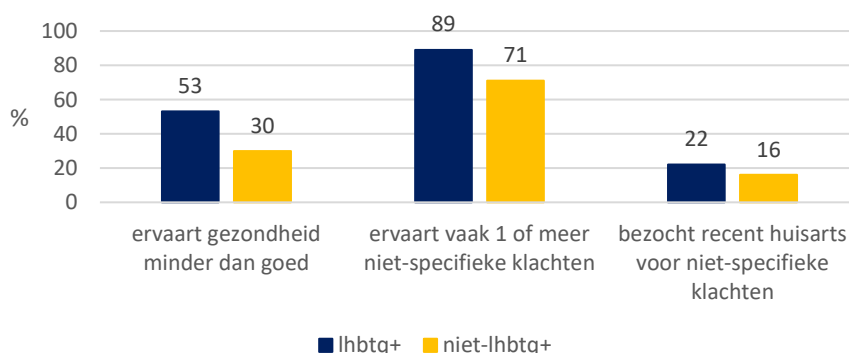
Recente homofobe incidenten illustreren dat acceptatie ook in onze regio nog altijd niet vanzelfsprekend is. In Zuidoost-Brabant denkt 74% van de jongeren (12-18 jaar) dat een schoolgenoot niet open kan zijn op school over zijn/haar homoseksualiteit. Ook geeft 15% van de jongeren aan in de pauze liever niet naast een homoseksuele klasgenoot te gaan zitten (bron JM 2019-2020) [GGD BZO].

Landelijke onderzoeken tonen ook aan dat lhbtq+ personen vaker dan heteroseksuelen slachtoffer zijn van respectloos gedrag, (cyber)pesten, discriminatie (o.a. op school of op werkvloer) en geweldsdelicten [NIDI] [SCP] [SER]. Logischerwijze heeft dit een negatieve invloed op de ervaren (mentale) gezondheid en het welzijn.

Gezondheid

- De ervaren lichamelijke gezondheid varieert sterk binnen de lhbtq+ doelgroep, afhankelijk van de leeftijd en levenssfeer [SCP] [Movisie]. Kanttekening daarbij is dat de meeste onderzoeken vooral betrekking hebben op de l,h,b en t-groep.
- Landelijk onderzoek laat zien dat de ervaren gezondheid van lesbische en homoseksuele personen (16+) iets beter is dan die van heteroseksuele personen. Ook rapporteren zij minder langdurige aandoeningen. Er is geen verschil in zorggebruik [SCP].
- Dit geldt niet voor biseksuele personen. Zij ervaren hun gezondheid vaak slechter (26% vs 20%) en hebben vaker langdurige aandoeningen (40% vs 35%) dan heteroseksuele personen. Het zorggebruik onder biseksuelen ligt landelijk ook hoger (o.a. bezoek specialist 44% vs 39%).
- Daarnaast kampen jongere lhbtq+ personen met meer gezondheidsproblemen dan oudere personen uit de doelgroep [SCP]. In Zuidoost-Brabant zien we dat jongvolwassen lhbtq+'ers (16 t/m 25 jaar) aanzienlijk minder positief zijn over hun gezondheid dan heteroseksuele leeftijdsgenoten (figuur 1). Bovendien ervaren zij vaker en meer niet-specifieke gezondheidsklachten, zoals vermoeidheid, concentratieproblemen en slaapproblemen [GGD BZO].

Figuur 1. Ervaren gezondheid en niet-specifieke gezondheidsklachten bij wel/niet lhbtq+ jongvolwassenen in Zuidoost-Brabant (GGD BZO)

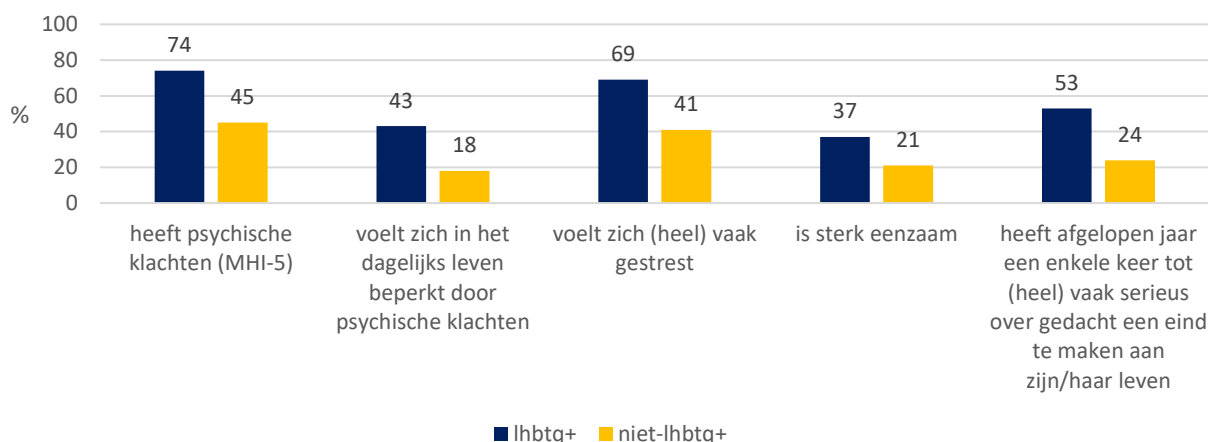




Lhbtq+ doelgroep mentaal kwetsbaar

- Veel (jonge) lhbtq+ personen zijn gevoelig voor 'minderheidsstress': stress of spanning omdat je 'anders' bent. Zij hebben vaak te maken gehad met pesten, uitsluiting of geweld rondom hun lhbtq-zijn [TSG].
- Lhbt jongeren ervaren minderheidsstress op verschillende manieren en kiezen ook verschillende copingstrategieën: bijvoorbeeld ontkennen, verbergen, vluchtgedrag (in seks) en/of verdoven (alcohol, drugs) [SCP].
- Bijna driekwart van de jongvolwassen lhbtq+'ers in Zuidoost-Brabant kampt met psychische klachten. Ook op andere facetten van mentaal welbevinden, zoals eenzaamheid, scoren zij aanzienlijk minder goed dan heteroseksuele leeftijdsgenoten (zie figuur 2).

Figuur 2. Psychische klachten, stress, eenzaamheid en suïcidegedachten bij wel/niet lhbtq+ jongvolwassenen in Zuidoost-Brabant (GGD BZO)



- Het beeld bij volwassenen en ouderen is gunstiger. Recent landelijk onderzoek laat zien dat het aandeel lesbische en homoseksuele personen dat psychische ongezond is vergelijkbaar is met het aandeel heteroseksuele personen [SCP].
- Dit geldt niet voor biseksuelen. Zij kampen vaker met psychische klachten (33% vs 11%), waaronder depressies (20% vs 9%).
- Daarnaast geven lhb-personen aan over minder psychologische hulpbronnen te beschikken dan heteroseksuele personen. Zij beschikken over minder zelfwaardering, veerkracht, ervaren regie en zelfredzaamheid.
- Ook suïcidegedachten komen vaker voor in de totale lhbtq+ doelgroep. Bijna de helft van de lesbische, homoseksuele en biseksuele volwassenen heeft weleens aan zelfmoord gedacht [Movisie][Movisie].
- Daarnaast is de kans op eenzaamheid bij lhbtq+ ouderen gemiddeld hoger. Zij hebben vaker minder sociale contacten (o.a. vaker kinderloos, minder goed contact met familie). Ook het niet open of 'anders' zijn (bijv. in woonzorginstellingen) en een negatief zelfbeeld kunnen belemmerend werken bij sociale contacten [Movisie].

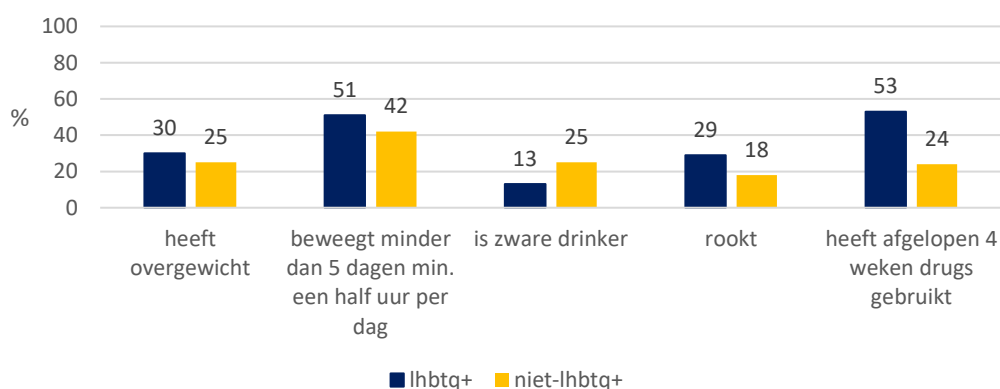
Ongunstige leefstijl vooral zichtbaar bij biseksuelen en jongvolwassen lhbtq+ers

- Het percentage overgewicht bij lesbische, homo- en biseksuele volwassenen is landelijk momenteel vergelijkbaar met dat bij heteroseksuelen. Ook zijn er geen significante verschillen als het gaat om het voldoen aan de beweegnorm. Wel kiezen met name homoseksuele mannen daarbij minder vaak voor een sport in clubverband, mede uit angst voor homofobe uitingen door teamgenoten.
- Het gebruik van genotsmiddelen wijkt bij lesbische en homoseksuele volwassenen momenteel weinig af van het genotmiddelengebruik bij heteroseksuele volwassenen. Alleen het cannabisgebruik ligt iets hoger.



- Daarentegen scoren biseksuelen wel duidelijk ongunstiger, met name op het gebied van roken (30% vs 21%) en het gebruik van cannabis (53% vs 23%) en verschillende soorten harddrugs [SCP].
- Ook de leefstijl van jongvolwassen lhbtq+ers in Zuidoost-Brabant is op verschillende fronten minder gunstig dan die van heteroseksuele leeftijdsgenoten. Alleen het alcoholgebruik ligt lager (zie figuur 3).
- Een ongezonde leefstijl kan voor lhbtq+ personen onderdeel zijn van hun copingstrategie bij moeilijkheden rondom hun seksuele oriëntatie. Daarnaast is er mogelijk ook sprake van verschillen in sociale normen in de lhbtq+ gemeenschap, bijvoorbeeld rondom middelengebruik [SCP].

Figuur 3. Ongezonde leefstijl bij wel/niet lhbtq+ jongvolwassenen in Zuidoost-Brabant (GGD BZO)

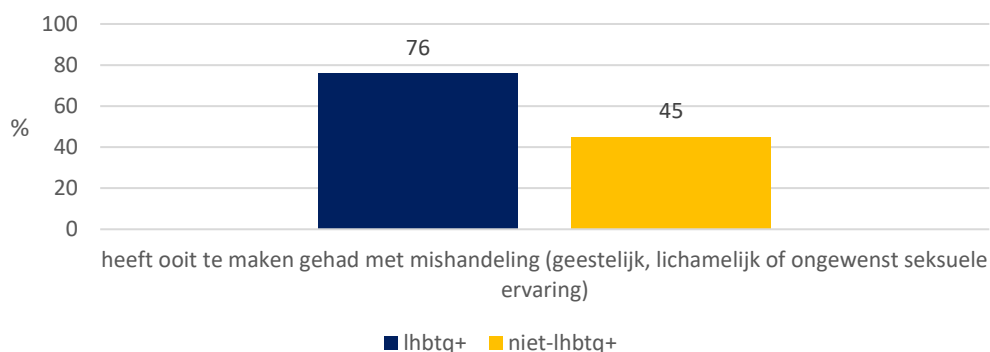


Lhbtq+ personen voelen zich vaker onveilig

- Landelijk zien we dat gevoelens van onveiligheid sterker leven bij lesbische- homo- en biseksuele personen dan bij heteroseksuele personen (40% vs 33%). Met name rondom uitgaansgelegenheden en op plekken waar jongeren rondhangen is het verschil groot [SCP].
- Ook op de werkvloer van veel bedrijven voelen lhbtq+ werknemers voelen zich onveilig, omdat zij vaak te maken hebben met negatieve bejegening [SER].
- Lhb'ers zijn vaker slachtoffer van geweldsdelicten, respectloos gedrag, hacken en cyberpesten dan heteroseksuele personen [SCP].
- Dit beeld wordt bevestigd door jongvolwassen lhbtq+'ers in Zuidoost-Brabant. Circa 76% is ooit slachtoffer geweest van ongewenst seksueel gedrag, lichamelijke of geestelijke mishandeling (zie figuur 4) [GGD BZO].
- Op het voortgezet onderwijs worden lhbtq+ leerlingen vaker gepest dan niet-lhbtq+ leerlingen, zowel door andere leerlingen als door docenten en ondersteunend personeel [Journal of Adolescent Health].
- Het gevoel van veiligheid is onder lhbtq+ leerlingen bovendien ook verslechterd tussen 2018 en 2021, terwijl deze voor niet-lhbtq+ leerlingen gelijk is gebleven. [ResearchNed].



Figuur 4. Mishandeling bij wel/niet lhbtq+ jongvolwassenen in Zuidoost-Brabant (GGD BZO)



Risicogroepen

De risico's op gezondheidsproblemen zijn lastig te generaliseren binnen de lhbtq+ groep. Lesbische en homoseksuele personen scoren gemiddeld relatief gunstiger en op verschillende fronten vrij vergelijkbaar met heteroseksuelen. Daarbij zien we wel verschillen naar leeftijd. Jongvolwassenen zijn gemiddeld meer kwetsbaar. Dit geldt ook voor ouderen, met name op gebied van eenzaamheid. Daarnaast zijn de volgende risicogroepen binnen de lhbtq+ doelgroep te onderscheiden:

- **Dak- en thuisloze jongeren**

Dak- en thuisloze lhbtq+ jongeren en jongvolwassenen hebben een extra kwetsbare positie. Zij zijn vaak verstoten uit de thuissituatie en hebben moeite met het accepteren van hun situatie: zowel het dak- en thuisloos zijn als zichzelf [Movisie]. Dit vergroot de kans op (mentale) gezondheidsproblemen, onveiligheidsrisico's en ongezonde copingstrategieën.

- **Biseksuelen**

Biseksuelen scoren op diverse factoren minder gunstig dan homoseksuele en lesbische personen (oa ervaren lichamelijke en geestelijke gezondheid, levenstevredenheid en leefstijl) [SCP] [Movisie]. Bij biseksuele jongeren speelt hierbij mogelijk een rol dat zij gemiddeld negatiever denken over hun seksualiteit, er minder open over durven zijn en minder sociale contacten hebben binnen de lhb doelgroep [Movisie]. Uniek voor biseksuele personen is ook dat zij te maken kunnen krijgen met dubbele minderheidsstress: afwijzing en discriminatie omdat zij niet aan de heteroseksuele norm én niet aan de monoseksuele norm voldoen [Rutgers] [Movisie].

- **Transgender personen**

Transgender personen hebben vaker te maken met specifieke problematiek, zoals psychische problemen (depressie), eenzaamheid en hogere werkloosheid en arbeidsongeschiktheid. De sociaaleconomische positie van transgender personen is bovendien gemiddeld ook ongunstiger in vergelijking met andere groepen [SCP] [Movisie] [Movisie].



- **Lhbtq+ personen met een streng religieuze achtergrond (o.a. bi-culturele en vluchtelingen)**

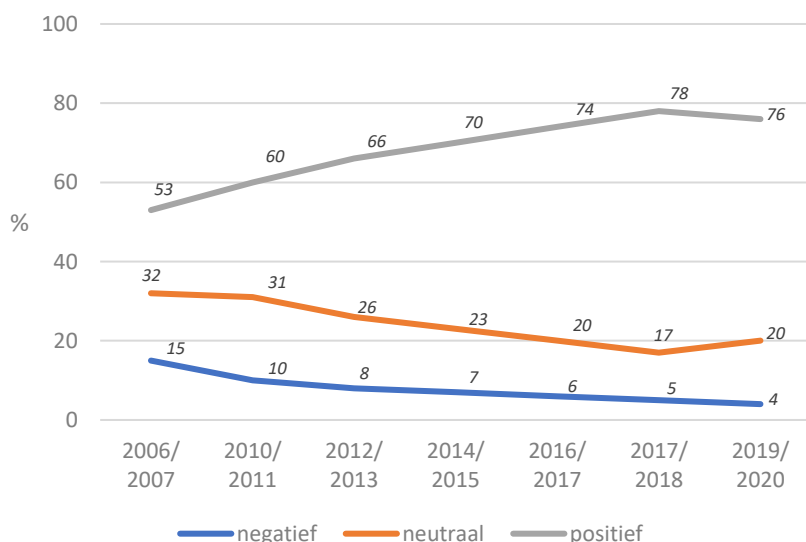
In bepaalde migrantengroepen bestaan taboes rondom seksuele, gender- en seksediversiteit. Over het algemeen is de acceptatie in deze groepen lager dan gemiddeld [Movisie] [Movisie]. Bi-culturele lhbtq+ personen kunnen daarom te maken krijgen met (extra) weerstand vanuit hun omgeving. Dit kan leiden tot zogenaamde 'dubbelbinding': een conflict tussen de eigen culturele groep en hun seksuele oriëntatie en/of genderidentiteit. Hierdoor zijn ze kwetsbaar op diverse terreinen. Bij bi-culturele lhbt jongeren komt o.a. suïcidaliteit relatief vaker voor. Ook lhbtq+ asielzoekers en statushouders vormen een kwetsbare groep. Sommigen zijn hun land ontvlucht vanwege hun seksuele oriëntatie. Ook binnen de asielopvang ervaren zij soms onveilige situaties en worden zij buitengesloten vanwege negatieve opvattingen van medebewoners [Movisie].

Trends

Acceptatie homo- en bisexualiteit stagneert

In Nederland is het aandeel mensen met een positieve houding ten aanzien van homo- en bisexualiteit gestegen van 53% in 2006/2007 naar 76% in 2019/2020. In de meest recente cijfers is er echter geen verdere toename in de acceptatie van seksuele diversiteit en genderdiversiteit te zien [SCP]. Deze stagnering in acceptatie is ook zichtbaar bij jongeren, met name jongens, op het voortgezet onderwijs [Trimbos].

Figuur 5. Trend in houding ten opzichte van homo- en bisexualiteit in Nederland (18+) (SCP)





Lhb gemeenschap in Nederland groeit licht

Volgens het SCP is er sprake van een toename van het aandeel personen in Nederland dat zich op basis van hun seksuele oriëntatie niet heteroseksueel noemt [SCP]. Zowel het aandeel homoseksuele/lesbische als biseksuele personen is tussen 2014 en 2020 licht gestegen. De grootste toename betreft de groep mensen die de vraag naar hun seksuele oriëntatie beantwoord met 'weet niet', 'anders' of 'geen antwoord'. De groei van de lhb-acceptatie en de maatschappelijke aandacht voor seksuele diversiteit is mogelijk van invloed op de twijfel van mensen aan hun seksuele oriëntatie. Onzeker is hoe de recente stagnatie van invloed gaat zijn op de toekomstige trend.

Vooral trend mentaal welbevinden bij biseksuelen zorgwekkend

Door de jaren heen fluctueert de trend op het gebied van (psychische) gezondheid en leefstijl bij lesbische/homoseksuele personen meer dan bij heteroseksuelen in Nederland [SCP]. Maar gemiddeld zien we dat het beeld vrij vergelijkbaar is geworden tussen deze groepen. Bij de biseksuelen blijft het beeld van de gezondheid en leefstijl over de tijd ongunstig. Met name ten aanzien van het mentaal welbevinden is de trend zorgwekkend. Het aandeel biseksuelen dat zich psychisch ongezond noemt, is bijna verdubbeld ten opzichte van 2014.

Figuur 6. Trend in aandeel personen dat psychisch ongezond is naar seksuele oriëntatie in Nederland (16+) (SCP)

